

Persbericht

PB07-014
27 februari 2007
9.30 uur

Liever stemcomputer dan rood potlood

De kiezers in Nederland hebben vertrouwen in de stemcomputer. Ze vinden dit de meest betrouwbare methode om te stemmen. De meeste zwevende kiezers hebben bij de laatste verkiezingen uiteindelijk toch op een van de grote partijen gestemd. Over een legalisering van illegalen, ook al wonen ze al lange tijd in Nederland, zijn kiezers verdeeld. De helft is voor, de helft tegen. Slechts een minderheid van de kiezers wil de hypotheekrenteaftrek afschaffen. Ook het idee om ouderen met een goed pensioen te laten meebetalen aan de AOW haalt geen meerderheid. Dat blijkt uit de eerste resultaten van het Nationaal Kiezersonderzoek (NKO) dat het CBS en de Stichting Kiezersonderzoek Nederland (SKON) rond de Tweede Kamerverkiezingen hebben uitgevoerd.

Veel vertrouwen in stemcomputer

Bijna alle kiezers hebben vertrouwen in de stemcomputer. Bovendien vinden meer kiezers het stemmen met de stemcomputer betrouwbaarder dan met het potlood. Alternatieve vormen van stemmen, zoals per telefoon, via internet of per post, zijn niet erg populair. Slechts een minderheid van de kiezers heeft vertrouwen in deze stemprocedures.

Een krappe meerderheid van de kiezers wil het liefst met de stemcomputer de stem uitbrengen. Voor het rode potlood kiest 13 procent, terwijl 31 procent geen voorkeur heeft.

Vooral grote partijen halen zwevende kiezers binnen

Bijna alle kiezers die van plan waren om op het CDA en de CU te stemmen, hebben dat bij de verkiezingen van de Tweede Kamer ook gedaan. Bij de PvdA, de VVD, Groenlinks, SP en PvdV bleven ongeveer acht van de tien potentiële kiezers bij hun eerdere keuze.

Van de kiezers die van plan waren op de PvdA te stemmen, heeft 10 procent SP gestemd. Omgekeerd heeft eveneens 10 procent van de kiezers met een stemintentie voor de SP alsnog op de PvdA gestemd. De meeste zwevende kiezers stemden uiteindelijk op een grote partij. CDA, PvdA en SP haalden elk ongeveer 20 procent van de zwevende kiezers binnen.

Kiezers verdeeld over legalisering illegalen

De helft van alle kiezers wenst een legalisering voor illegalen die al langere tijd in Nederland wonen. De overige kiezers zijn tegen. Ook van de CDA-achterban is de helft voor legalisering. Onder de kiezers op de CU en de PvdA liggen die percentages op respectievelijk 58 en 64 procent.

Het meest uitgesproken is de achterban van de Partij voor de Vrijheid. Ruim driekwart is tegen legalisering van illegalen. Ook van de VVD-stemmers is een ruime meerderheid tegen.

Een minderheid wil hypotheekrenteaftrek afschaffen

Slechts 18 procent van de kiezers wil de hypotheekrenteaftrek afschaffen. Van de CDA-kiezers is 12 procent voor afschaffing. Onder de stemmers op de PvdA en de CU ligt dat percentage hoger, respectievelijk 22 en 19 procent.

Van de kiezers vindt 39 procent dat ouderen met een goed pensioen moeten meebetalen aan de AOW. Ook op dit punt is er weinig verschil tussen de achterban van de PvdA en die van de CU. Iets meer dan de helft van de aanhangers van deze partijen kiest voor een bijdrage van 'rijkere' ouderen aan de oudedagsvoorziening. Bij het CDA is dat een derde.

Voorzieningen handhaven

Van de meeste politieke partijen is de achterban in meerderheid voor het handhaven van sociale voorzieningen. Slechts 22 procent van het electoraat kiest voor het verlagen van de belasting ten koste van het niveau van voorzieningen. Tussen de stemmers op het CDA, de PvdA, de CU, de VVD en de SP zijn er weinig verschillen in deze kwestie.

Toelichting

Het Nationaal Kiezersonderzoek (NKO) van het CBS en de Stichting Kiezersonderzoek Nederland (SKON) heeft rondom de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november plaatsgevonden. De data van dit uitgebreide onderzoek werden verzameld tussen 10 oktober 2006 en 12 januari 2007. Na een gesprek voor de verkiezingen bij de kiezers thuis, volgde een tweede gesprek na de verkiezingsdag. Personen die niet wilden meedoen zijn benaderd met een verkort telefonisch gesprek of met een papieren vragenlijst. Uiteindelijk heeft 65 procent van de 4 duizend geselecteerde personen aan het volledige onderzoek meegewerkt. Daarmee behoort de respons tot de hoogste van dergelijke onderzoeken van de afgelopen decennia en zijn dus ook veel mensen bereikt die normaal niet aan dit soort onderzoeken meedoen. Deze hoge participatie heeft bijgedragen aan het feit dat het stemgedrag van de geënquêteerden een nagenoeg perfecte afspiegeling vormt van de stembusuitslag. Nadere informatie is te verkrijgen bij persdienst@cbs.nl en de website van SKON (www.dpes.nl)

Tabel 1. Vertrouwen in stemprocedures

	Stem- computer ¹⁾	Papier ²⁾	Telefoon ³⁾	Internet ⁴⁾	Post ⁵⁾
	%				
Zeer veel	29	21	1	4	1
Veel	55	56	11	27	13
Niet veel / niet weinig	11	17	20	21	18
Weinig	4	6	46	34	46
Zeer weinig	1	1	23	13	22
Totaal	100	100	100	100	100

Bron: CBS, SKON

1) Vertrouwen in stemmen per stemcomputer;

2) Vertrouwen in stemmen met papieren stembiljet;

3) Vertrouwen in stemmen per telefoon;

4) Vertrouwen in stemmen per computer thuis;

5) Vertrouwen in stemmen door stembiljet thuis in te vullen en per post te versturen.

Tabel 2. Politieke kwesties naar partijkeuze

	Belastingen verlagen ¹⁾	Legalisering illegalen ²⁾	Hypotheek- renteafrek afschaffen ³⁾	Bijdragen aan AOW ⁴⁾
	% (helemaal) mee eens ⁵⁾			
CDA	19	49	13	32
PvdA	21	64	22	54
VVD	21	37	12	22
GroenLinks	5	69	36	53
SP	21	59	18	43
CU	16	58	19	52
PvdV	32	22	19	26
Overige partijen	22	62	26	49
Niet- stimmers	37	53	18	34
Totaal	22	52	18	39

Bron: CBS, SKON

1) De belastingen moeten worden verlaagd, ook als dat ten koste gaat van het niveau van voorzieningen;

2) Alle illegalen die al lange tijd in Nederland wonen, moeten hier kunnen blijven;

3) Het belastingvoordeel voor mensen met een hypotheek, de hypotheekafrek, moet worden afgeschaft;

4) Mensen met een goed pensioen moeten gaan meebetalen aan de AOW;

5) Antwoordcategorieën: helemaal mee eens, mee eens, mee oneens, helemaal mee oneens;
percentages hebben betrekking op antwoorden helemaal mee eens en mee eens (samengevoegd).

Tabel 3. Stemintentie en partijkeuze

Partij- keuze	CDA	PvdA	VVD	Groen Links	SP	CU	PvdV	Overi ge	Totaal
	%								
Stem- intentie									
CDA	93	1	2	0	1	1	1	0	100
PvdA	2	82	0	1	10	0	1	2	100
VVD	13	1	83	1	1	0	1	1	100
Groen- Links	0	7	1	80	7	0	1	3	100
SP	2	10	1	1	83	0	3	1	100
CU	5	0	2	0	0	90	0	3	100
PvdV	0	6	2	0	4	0	80	4	100
Overige partijen	3	8	3	2	8	3	6	68	100
Weet nog niet	21	19	16	5	20	4	5	7	100

Bron: CBS, SKON